

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasútea 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adtatók vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy hóra 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

„KELET“

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.

Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczél szerűben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

Mezőség, nov. 15-dikén.

Gróf Andrássy Gyula távozása, a kabinet éléről, tagadhatlanul kellemetlen benyomást tön országszerte, sőt a mi elég sajátságos, nem csak a szoros értelemben vett párt, hanem az ellenzék körében is.

Bár más és más a hang, melyben a visszatérés, mondhatni neheztelés nyilatkozik; bár a Deák-párt kebeléből inkább a megdöbbenés elnyomott sohaja emelkedik, mely a percze vezér nélkül maradt sereget jellemzi; az ellenzék részéről pedig inkább az ijesztgetés szava hangzik, de a nagy hatást, melyet a váratlan fordulat előidézt, tagadni egyik részről sem lehet.

És mi mégis, e majdnem egyhangú nyilatkozás dacára is hajlandók vagyunk, az első ámulatból felocsudva, szerencsét jósolni e változásból.

Megmondjuk miért.

Senki nagyobb elismeréssel nem viseltetett Andrássy nagy szabású érdemei iránt, mint magunk. A genialitást a lelőtt premierben alig tagadhatná meg valaki s a magyar nemzet késő ivadékai hálával fogják bizonyára emlegetni annak nevét, ki a közjogi életkérdések megoldásában oly nagy és tevételes szerepet vitt, mint Andrássy.

„KELET“ TÁRCZÁJA.

Székely és csángó telepek.*]

A jelenleg Moldvában 800 □ mértföldnyi területén lakó magyarság, melynek összegét 60—65 ezerre tehetni — nem mind egyidejű odaszármazás. Vannak őslakók, az úgynevezett csángómagyarok, és olyanok, kik később hol egyenként, hol kisebb nagyobb csoportokban származtak oda. Utóbbiak székelyek, és egyéb magyarhoni eredetűek. A csángók jobbra a Beszterce és Szereth vizek partjain találhatók. A gyarmatosok részint a városokban található magyarság zömét képezik: orvosok, gyógyszerészek, mesteremberek és napszámok; részint az Erdély és Moldva közti kárpátok keleti lejtőin, a Tázló és Tatros vizek partjain — kisebb nagyobb községekbe csoportosulva terülnek el, egy-egy székely család a csángók közt is találván megállapodást. A kivándorlottak közt ismét két osztályt különböztetni meg, u. m. olyanokat, kiknek kirajzása a múlt századra, vagy még az előtti időkre vezethető vissza, és ezek naturalisált oláh alattvalók, csakis származásuknál fogva lévén régi hazájukhoz kötve; továbbá olyanokat, kik jelen század elején és azon innen lépték át Erdély határait. Ezek még most is osztrák-magyar alattvalók, s jobbadára a városi magyar-

*) Alkalomszerű mutatónyúl „Veszely, Imets és Kovács utazásai Moldva Oláhországban“ című könyv harmadik, Kovács naplóját tartalmazó, részéből. Szerk.

Mert ideje van a nagy általánosság-nak s ideje a particularis kérdéseknek. A kiegyezés nagy napjaiban a nemzet, a dynastia, a birodalom legcardinalisabb életérdekei forogtak kockán s ott és akkor csakis egy az egészet áttekintő sas szem lehetett az intéző, mely nem bibelődve a részletekkel: a nagyot, az egészet fogja föl s a főtervezet alapvonásait teremti meg művészi conceptiójában.

E nagy szabású munka embere Andrássy, a genialitás, a népszerűség, a kegyeltség férfja volt.

És mindaddig, míg a lassanként visszatérülő bizalom fent és alant erős gyökereket verni képes nem vala; míg maga az alap nem lön biztosítva minden tekintetben és minden eshetőséggel szemben: Magyarország nem is nélkülözheti vala a kiegyezés keresztülvivőjét, személyesítőjét.

De mihielyt a birodalom legfőbb érdekei a magyar által teljes nyugodtsággal tekinthető kezekben vannak letéve; mihielyt a kiegyezés nagy műve veszélyeztetve nincs és nem is lehet: azonnal és pedig kétszeres nyomatékkal lépnek előtérbe azok a feladatok, melyeknek megoldásától függ tulajdonképen hazánk belki-fejlődése, megizmosodása.

A munka dereka, hazánk benső szervezésében, csak a jövőben következik el, midőn az általános keret, a közjogi forma, mely bár az alapföltétel, de nem a lényeg, biztosítva levén, tér és alkalom nyílik a tartalom részleteinek kidolgozására.

És valljuk meg őszintén, e részletmunkához már nem a genialitás, hanem a talentum kívántatik meg. Az a szem, mely nem a messzi jövő eshetőségeivel, hanem a mindennapi élet közvetlen részleteivel, viszonyaival, a pillanat követelményeivel és az adott körülményekkel foglalkozik. Mely időt tud és akar fordítani a specialis kérdések tanulmányozá-

ság, s a megállapodás nélküli mozgó elem contingensét teszik. Számra nézve a fenn körvonalozott székely telepeket — a körülbelül 2500-nyi városi magyarságot is ide számítva, 11,500—12,000 főre tehetni; míg a többi fél 65 ezerig — 2000—30 00 egyveleg idegennek kivételével — a tulajdonképeni csángó-magyarok törzséhez tartozik.

Mikor kezdődött Moldova nyugoti tájainak székelyekkel betelepítése? arról adataink nincsenek; annyi bizonyos, hogy már II-ik Ulászló (1490—1516) korában némi nyomait találjuk a székely kivándorlásnak. Ugyanis a székelyek Báthori István vajda és székely ispán zsarnokoskodó rendszabályait el nem viselhetvén, ellene panaszt emelnek. azzal nyomatékoztván folyamodásukat, hogy kivándorolnak Moldvába, ha bajaikon nem segítették. Ulászló uralma kellő biztosítékot nem tudván adni a székelyek kérelmének, ezek megkezdék a kivándorlást, a szomszédos Moldvában biztosítandók otthon saját uraik nyomása alatt elviselhetlenné vált létüket. Az erdélyi fejedelmek lázangó korszakában hasonló körülmények üték ki székelyeinket Moldva földjére. — 1764-ben bekövetkezett az erőszakos fegyverfeladás, az úgynevezett határórság fölkállítása. Órást tesz ez ellen az alkotmányos jogaiban sértett székelység; azonban meghallgatás helyett vérengző zsoldosok borítják el Gyergyót, Csikot és Háromszéket. A nép újból kérvényez, egy ezerek aláírásával ellátott emlékiratba foglalván ez erőszakos fegyverfeladás elleni tiltakozást. Bukov ágyunkkal felelt a Csik-Mádéfalva és Taploca közti téren nagyszámmal összegyűlt székelységnek, százharminczkilencz maradt a vérmezőn; a sebesültek száma pedig oly nagy, hogy alig lehetett őket összeszámítani. De ez-

síra; latolgat, számít és mér — szóval a nagy méreteken odavetett vázlat aprólékos kidolgozását végzi el.

Addig, míg külügyi tekintetben nem lehetünk nyugodtak; míg a magyarnak csak egyik szeme lehetett nyugszólván haziján, míg a másiknak folyton másfelé kelle tekintenie: ha Andrássy a részletezés embere lett volna is, ideje és módja nem maradhatott volna erre a munkára. De most, midőn e részről fedezve vagyunk, épen arra az emberre van szükségünk, ki nem a nagy tervek megalkotására, hanem a tanulmányt, időt és fáradságot igénylő dologra, munkára termett.

Lónyay gróf eddigi nyilvános pályáján épen ilyen, a kemény munkát végző jellemnek mutatá magát, s mint ilyenre bízton számíthatunk, midőn a verejtékes munka napjai következének el.

Most már van otiuma a nemzetnek, hogy saját, a közéletre vonatkozó gyakorlati munkáját kezdje meg és végezze. Az újon épült házunk örülünk, ha az első évben kőfalát bevégezhetjük s fedél alá tehetjük. A tulajdonképi berendezés a második év munkája.

Megújodott államéletünk e második évéhez mi most jutottunk el s mi teljes reménnyel vagyunk, hogy az, ki ez új munka vezetését elvállalá, ennek bevégzésére hivatva is van.

Ezért tudjuk mi bizalommal és örömmel üdvözölni új ministerelnökünket.

Z—t—i.

Pest, 1871 nov. 16.

(A.) Az új ministerelnök tegnap este mutatta be magát pártjának, hol a legszívélyesebb módon fogadtatt. Beszéde általánosságban hangsúlyozta, hogy ragaszkodni fog az előde által inaugurált politikához s tehetségeit a haza és nemzet virulásának fogja szentelni. Ma a képviselőház előtt Lónyai Menyhért gróf

zel ám még nem volt vége a hajmeresztő jelenetnek: számtalanokat behörtönöztek; többek között Zöld Pétert, csik-delnei lelkeszt is, torturákkal készletvén őket a vallatásra; ezt sokan ki akarván kerülni, Moldvába költöztek, ekként szaporitván a székelyek moldvahoni gyarmatait.*)

A székelyek Moldvában való kivándorlását továbbá előmozdítá a francziák elleni háboru. Sokan kikerülendők a fegyvert előnyösbneket tartották bucsut venni a hazától. végre bekövetkezett az 1811-iki pénzleszállítás, az 1816- és 1817-iki éhség: a nép, mely kevésbbé termékeny, s lakóinak tömörségéhez képest szűk földtől nem várhatott kellő biztosítékot, tul ment Erdély határain Moldva felé, hol termékenyebb a föld, s aránylagosan nagyobb a munka s fáradság utáni jutalom, ha mindjárt napszámmal is kénytelenítettnek kiszerezni mindennapiját.

Az utolsó két évtizedben tév irányu politikai kísérletek okozta általános elszegényedés üzi tova székelyeinket Moldva s Oláhbon földje felé. Biztos adatok szerint csupán Csikból és Háromszékből több száznyi székely költözik be évenként Moldvába és Oláhbonba, ide nem számítva azokat, kik csak rövidebb időre hagyják el Erdély határait. Így keletkeztek a moldvahoni székely telepek. Körülbelül 59—60, hol tiszta magyarajku, hol tulnyomólag magyar községekbe csoportosulva, hol oláhoktól lakott községekben elszórva, önálló egyházi kerületet képeznek, a tatrosit t. i. mely öt, u. m. a tatrosi, gorzafali, pusztinai, dormanesti és foksáni anyamegyékből alakul.

(Folyt. követh.)

*) Losteiner.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábrított garmond sor ára 6 kr. Bátyodj minden hirdetés ára 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. Hassenstein és Vogelnél (Neuer Markt 11.).
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-t. 9 szám emelet.)

ur körülbelől ugyanezen elveket fejtette ki. Programbeszédre nem megy ugyan a részletekbe, nem boncol egyenkint minden napirenden levő kérdést, de ezen általánosságában is megfelel a hozzája fűzött várakozásoknak, mert a többség nézeteinek ad kifejezést. A Deák-párt a rokonszenv őszinte nyilatkozataival üdvözölte a programbeszédet.

Jelen kormány tagjait kivétel nélkül megerősítik állásaikban. Még külön honvédelmi miniszter, kinek kinevezetése teljes biztossággal várattott, sem lön kinevezve s a tárcza ideiglenesen, mint egykor Andrássy grófra, ugy most utódjára Lónyai urra bízott. Az előbbi kabinet ezen teljes megtartását politikai köröknek előjelenek tekintik az iránt, hogy a részleges-cabinetválság most csak elnapoltattott, de a budgetviták után annál bizonyosabban be fog állani. Általában azt hiszik, hogy Bittó István ur az igazságügyi reform keresztülvitele után ugy is le fog köszönni. Hasonló eshetőséget helyeznek kilátásba Tóth Vilmosról, ki a megerendezés befejeztével missióját is befejeztetnek tekintendi. Végül azt hiszik, hogy Lónyai az ország szabadelvű s a közoktatás terén tetteket kívánó közvéleményének sürgetését tekintetbe veendő s Pauler Tivadar ur tárczáját avatottabb kezekbe tenni szándékoznak.

Nem tudjuk, mi igaz e hírekből és mi nem: de hogy Pauler ur lemondása hazai tanügyünknek lényeges szolgálatot tenne, az kétségtelen. A tanügyi tárcza betöltése nem politikai, hanem tisztán közmívelődési kérdés s mi ezen szempontok által vezetettünk, midőn Pauler ur eltávolítása érdekében szót emelünk. Pauler ur nem valószínűtlen meg a hozzá fűzött reményeket: ő kitűnő szak tudós, jó tanár, de mint minister sem parlamenti capacitással, sem közigazgatási képességgel nem bír. A népnevelés ügye az ő vezetésével alatt stagnál, megállapodott; az egyetemi kérdés nem közeleg megoldása felé, szóval egy összeálló gondolatot, egy nagy eszmét is haszaltalan keresünk Pauler ur működésében. Épen tanügyi köröknek sürgetik leginkább elbocsátását s az új ministerelnök mindenesetre érdemet szerezne magának, ha Pauler ur helyére alkalmasabb egyéniséget ültetne.

Mindez azonban csak pár hó multán fog történhetni, miután a budgetviták alkalmával mulhatlanul szükséges, hogy azon férfiak véd-

A Schiller-emlék leleplezése Berlinben.

(Vége.)

Mit bizonytalan és kétes időben elhatároztunk és elkezdettünk volt, végrehajtjuk azt ma a császár és ország előtt; a császár előtt, kinek erős kezeibe a német nép egyesült hatalma biztossággban van letéve; a szövetszertett német nép meghívott képviselői jelentésében és a tett szilárd emberei, a szabad, széles világtekinet, merész bátorság és elhatározott cselekvés férfiai — kik diadalmas, teremlői tetekben fejtették meg a népek álmait, adták vissza a hazának biztos, életegész alakját — ők hoznak velünk együtt a költőnek és bölcsésznek, az igaz és szép országában szabadon uralkodó szellem hatalmának, ki nekik is utmutatójok volt: elismerést, hálát és hódolatot.

Ez legyen a jelen óra intő jele! Bármilyen jöjjön: e jelenben győzni fogunk és a miénket diadalmasan megtaltalmazandjuk.

Adja isten!

Schiller unokájának — a Weimárból idejött tájfestő báró Gleichen-Russwurm Lajosnak intésére lehullt anégy szürke vászon fal és a büszke márványszobor. A novemberi déli nap fényében ragyogva állt előttünk. Mindenki főveget emelt a magasztos költőfejedelem emléke láttára; trombiták harsogó hangjai tölték be a léget s mindenfelől örömjaz közt üdvözölték a díszes emléket. Az énekesek és zenészek pedig a költőnek „Dal az örömhöz“ című költeményét ihletett beethoveni módon kezdték előadni, míg ők dalolnak: tekintsük meg a szobrot.

A gyönyörű emlék hat lépcsőjével együtt tiszta karrarai márványból van készítve; magas-

jék és képviselők az egyes ministeriumok költségvetését, kiknek felügyelete alatt az összeállítás, kik annak minden részletét ismerik. Ez időre tehát miniszterválságról, a cabinet átalakításáról csak akkor lehetne szó, ha előre nem sejtett catastrophák állanak be, mitől azonban remélhetőleg nem kell tartanunk.

A Kolozsvár városi szervező bizottság 20-as albizottságának munkálata.

(Folytatás.)

109. §.

Oly büntetésreméltó cselekvényeknél, melyek mint a gyilkosság, ölés, gyújtogatás, rablás, betöréssel elkövetett lopás stb. nyomot hagyának maguk után s általában minden oly eseteknél, hol a tárgylagos tényálladék megállapítása bírői szemle után eszközölendő, vagy a mutatózó tárgyak és jelenségek a tettes felfedezésére vezethetnek, azonnal intézkedik a bűnjelenségek, esetleg hullahely és nyomoknak mindaddig érintetlen hagyása iránt, míg az illetékes vizsgáló bíróság azok iránt nem rendelkezik.

110. §.

A bíróság különben a büntető bíróság hatáskörébe tartozó semmiféle ügyben kihallgatásba vagy vizsgálatba nem bocsátkozik.

111. §.

A főkapitány, illetőleg az alája rendelt hivatalnokok kötelesek a felek által szóval feladott kéréseket és panaszokat elfogadni s azokat vagy az írásbeli beadványokat, ha sürgős ellátást igényelnek, azonnal, ha pedig tárgyalás vagy bizonyítási eljárás szükségessége merülne fel, azt haladéktalanul megajánlani s 8 nap alatt a határozatot, illetőleg kiadványt, a feleknek kihirdetni vagy kézbesíteni. A kiadványok a főkapitány aláírásával és pecséttel látandók el.

A határozatok ellen akár szóval bejelentett, akár írásban kellő időben beadott felebezéseket jelentése és a vonatkozó iratok csatolása mellett 3 nap alatt a polgármesterhez felterjeszti.

Ha elkészült fellebbezvényeket visszautasít ezen visszautasító végzés ellen netán beadott felebezést tartozik illetékes helyre felterjeszteni.

112. §.

A főkapitány végrehajtó közege a törvény, kormányrendelet, törvényhatósági szabályrendelet és határozatnak, melyekre nézve utasításait a polgármestertől veszi.

113. §.

A hatóságok és bíróságok kézbesítéseit eszközöli és a vévényeknek a maga idejében való visszajuttatásáról felelős; felügyelve arra, hogy a kézbesítés perrendtartásszerűleg történjék (1868. LIV. t. cz. 262—265.)

114. §.

Felhajtja a közigazgatási és rendőri uton kirótt és felvétel végett hozzá utasított követel-

éseket, rovatokat, díjakat és pénzbiroságokat, melyeket haladéktalanul az illető helyre beszállítat s erről kimutatást vezet.

115. §.

A törvényes adóbehajtásban támogatja az illető közegeket és e részben a törvény (1868. XXI. t. cz.) rendelkezéseinek szigorú megtartását ellenőrzi.

116. §.

A főkapitány rendes beadványi jegyzőkönyvet s arról mutatót, a kézbesítvényekről pedig jegyzéket, illetőleg postakönyvet vezet. A hivatal körében felmerülő iratokat felelősség alatt megőrzi s iratcsomók szerint rendezvén, helyezi el, mire nézve irányadóul szolgál ezen szabályrendelet V-ik fejezetében e levéltárnoknak adott utasítás.

117. §.

A főkapitány rendelkezik a melléje adott alkapitányokkal és segédszemélyekkel.

(Folyt. köv.)

A régi magyar alkotmány, s az 1843-1847-ik évek közjogi alkotásai.

Irta Csillagh Gyula. Pest. Kiadja az „Atheneum.” 1871. Ára 1 frt 20 kr.

I.

Irodalmi, sőt összes művelődési viszonyaink szegénységére éles világot vet azon körülmény, hogy az utóbbi évek nagy állami átalakulásai még eddigelé nem adtak lételt egy a tárgyak megfelelő nagy munkának, mely a theoria általános szempontjából s a történelem álláspontjából kiindulva, ismertesse és bírálja a dolgok új rendjét, kimutassa az összefüggést s az ellentétet, mely köztük s a mult közt fennforog, s a tudomány objektív igazságait iparkodnék elvonni ama tényekből, melyeket még most is a napi politika és szenvedélyeinek ingadozó világításában látunk. E hiányt magyarázza ama körülmény, hogy nálunk azok, kik a dolgok illető történetét megírni hivatottak, maguknak e dolgoknak szerzői, és most — quasi re bene gesta — kevés hajlamot éreznek saját viselt dolgaik kritikárai — és bírálói — beállni. E körülmény — mint mondók — magyarázza e hiányt; de be nem tölti, helyre nem üti. S azért örömmel üdvözöljük a címünkben jelzett munkát, mint a mely sikerrel törekszik a cél felé, ha azt egész teljében, nagyságában nem is éri el.

Csillagh munkájának czélja kimutatni az összefüggést, mely a régi magyar alkotmány s a 48. és 67-iki alkotások közt létezik. De mint a bevezetésben (9. lap.) saját szavaiból látjuk, s is éreztet, hogy az összefüggés kimutatása szükségképp magában rejti az ellentétek kimutatását is. E sarkalatos követelménynek pedig munkája igen kevéssé tett eleget, mint azt lejjebb bizonyítandjuk. S éppen azért mi a mű fő érdemét egy másik dicséretes előnyében

történet, hogy a fennebb érintett egyetemet testület képviselői az induló hangjainál csak vontatott léptekkel járhattak az emléket hátrorször körül, míg végre eltűntek az ünnepély teréről.

De hát az ünnepélynek vége van már? Mindenki arcáról e kérdés volt olvasható s úgy látszott, hogy senki sem akarja hinni, mert a közönség csendesesen áll tovább is helyén s várakozik valami különösré; míg a főpolgármester a szobor elé áll és — — — unszer „Unser Kaiser und König lebe hoch!” szavakban tör ki. Ez már teljesen kétségtelen jele volt annak, hogy a fél óráig tartott ünnepélynek vége és a közönség, mely egy emlékbeszédet vagy egy diszköteményt ohajtott volna hallani, méltó elégtelenséggel távozott.

Ezen hivatalos ünnepélynél a nagy költő emléknapiját sokkal méltóbban ülték meg egyesek, mit röviden szintén közölni ohajtott.

Első sorban fölemlitem azon díszebédet, mely délután 3 órakor az Armin fide teremben adatott. A terem fő falán zöld galyak között Schiller érc szobra pompázott, tágas benesejét pedig mintegy 300 egyén foglalta el, közöttük Schiller unokája és a jweimari udvari színház intendánsa. Az első pohárt a városi képviselők elnöke Kochhann a német császárra és hős királyra köszönté, mely után dr. Lazarus, a katonai egyetem tanára szólt. Emelkedett és megható beszédének tartalma Schiller nagysága volt. Az ő nagyságát a világtörténelem mértékével mérhetjük meg. Üssük föl minden nemzet s főleg saját költőink irodalmi történetének lapjait: Schiller egy fokkal sokak, talán mindnyájok felett áll. Lessing, Paul Jean, Goethe és Schiller mind a négyen az emberiség nevelésével foglalkoztak, de Schiller legnemesebb, t. i. aesthetikai tekintetben működött az emberi nem nevelésén. Didaktikai költészete a

látjuk inkább, mint ama czél elérésében, melyet a munka czímében és bevezetésében szerző maga elé tűzni látszik.

Jelen munka t. i. szorgalmas tanulmány-nyal és behatós észleléssel tünteti fel a 48. és 67-iki törvényhozások lényét hiányait, előnyeit, haladását, a multakhoz képest, és benső czél-szerűségét a jelen viszonyai közt, úgy hogy bátran kimondhatjuk: szerzője egy gyakorlati kézikönyvet adott, mely irodalmunkban a maga nemében egyenest hézagpótló.

Ama másik feladatot, mely a régi magyar alkotmány, s a 47. utáninak helyes viszonyításában állna, nem oldotta meg; maga az a fejezet, melyben a régi magyar alkotmányt ismerteti, gyöngye.

Mind e fény-, mind ez árnyoldalak fel-tüntetése némi részletezéshez folyamodunk. Lassuk előbb az árnyoldalakokat, a hézagokat.

Szerző a priori felállít egy tételt, melynek bizonyítását képezné a munka. „A 48-iki törvények jelleme nem egyéb, mint az ősi magyar alkotmány alakzatainak továbbfejlesztése, a kor viszonyainak megfelelő módosítása, tehát nem megsemmisítése a nemzet 48. előtti egész közjogának. Azon intézmények, melyeket az 1848-ik év a régiak helyébe ültetett, nem idegen ültetvények, nem messze vidékekről behozott magvak termékei, — hanem jobbára a nemzet ősi elveinek talajában csírázó, s immár terebélyesebb, tökélyesebb alakban mutatkozó alkotványok.” (5. l.)

Ez azon több helyütt ismételt vezérelv, melynek bizonyítását czélozza a munka. Engedjessék meg itt annak kinyilatkoztatása, hogy történet dolgában, legyen az akár ember akár ország, akár intézmény történetje, nem vagyunk barátai ama deductiv módszernek, mely előzetesen felállítja tételeit, s a munka gyümölcsét már a munka közben nyújtja.

Részünkről ama másik módszerhez csatlakozunk, mely előzetes feltevések nélkül összeveti a dolgokat s eszméket, a mint azok tényleg kiálkoznak, és midőn így objective követné a tényekből vont eszmék dialecticáját, vég-eredményül a dialectica eredményeit mondja ki. Ismétljük: ez egyéni nézetnyilvánítás, nem ítélet akar lenni.

De kérdjük most már: az említett vezérelv megállhat-e, s a mi fontosabb, kimeríti-e a régi és modern alkotmányunk közti viszony fogalmát.

Mert tagadhatatlan, hogy régi s új alkotmányunk közt benső összefüggés van. De ez összefüggést a legáltalánosabb elvekben találjuk csak, milyen a monarchismus, s a constitutionalismus. Milyet csak egy lépéssel tovább megyünk s ez igen tág és abstract fogalmak leglényegesebb, közelebbi gyakorlati meghatározására igyekszünk, azonnal élet ellentétet fog nyilatkozni alkotmányunk nyolcz százada s utóbbi évtizedei közt. Szerző ítéletét e tekintetben félrevezeti azon megdönthetetlen

tanítás utólrhetlen szép forrása marad mindenben. Az ő-kor rég letűnt évei óta soha gondolat oly megragadó versekben nem mondatott ki senki által, mint épen általa. Plátó óta Schillerig e mély és benső gondolatot nem mondta ki senki: a szépség csak az igazság symboluma. Miket hozzája három emlék csatol: egy jő: a Schiller-alap; egy szép, melyet ma leplezünk le; egy nemes és valódi: Schiller művei és szelleme. A nagy tetszéssel fogadott hatásos beszéd után Berndal Schiller ideáljáról szólt.

Az érintett Schiller-alapra nézve megjegyzem, hogy az 1869 nov. 10. Drezdában jött létre, melynek czélja német írók s főleg költők segélyezése s mely mintegy 400 ezer tallér tőkével bír.

Este Berlin színházaiban diszlocádásokat tartottak, az ünnepelt költő különböző műveit adván elé. Az udvari színházban egy muzsának öltözött nő az evégből készített felhőfűgöny előtt Eggers Frigy es alkalmi költeményét szavalta el, mire a függöny felvonatván, a szinpad egy harangöntő műhelyét mutatá és Schillernek „Dal a harangról” című dramatizált költeménye következett. Ezután a muzsa ismét megjelenvén, Göthének Schiller harangjára irt szép epilógját adta elé, végül Wallenstein táborát játszották.

Nem mulasztatom el, hogy tudósításom végén a berlini összes diákság Schiller-com-mersz-ét föl ne említem. A zászlók és akadémiai jelvényekkel, valamint a megkoszorúzott Schiller-szoborral fűdisített teremben tekintélyes számu egyetemi hallgató és városi közönség gyűlt volt össze ugyanaz nap esti 8 órakor. A zenekar nyitánya után az elnöki „silentium”-ra mély csend állott be, mire egy közös ének adatott elé. A dal véget érven, Preisz egyetemi hallgató a nap és a költő-

tény, miszerint régi s új alkotmányunk viszonyának jellemzésére nem alkalmazható a német államjogtani kaptafa, mely mereven rendi és képiéleti, vagy feudál szabad ellentéteket különböztet meg.

Napjaink legkitűnőbb hungaristája dr. Wenzel Gusztáv (Budapesti Szemle 1861. 11. f.) czáfolhatatlan érvekkel kimutatja, hogy ez elnevezések egyikével sem jellemezhető alkotmányunk, s azon eredményre jut, hogy az nemzetiségi alkotmány. Csakhogy e kétségtelen helyes eredménnyel régi alkotmányunk milétének kérdése továbbra is nyílt kérdés marad. Mert mit jelent voltaképp e fogalom: nemzetiségi alkotmány? Jelenti azt, hogy régi alkotmányunk önállóan fejlődött és nem másolata semmi olyan középkori germán vagy neolatin alkotmánynak, melynek jellemzésére az említett kitételek meglehetősen szabatossgal szolgálhatnak. De midőn ezt constatáljuk, még mindig felelet nélkül való ama kérdés: de hát micsoda voltaképp a régi magyar alkotmány? S e kérdésre ha nem is lehetend semmi szóval felelni a Bluntschli Lexiconából, kell, hogy a magyar tudomány előbb utóbb találjon feleletet. Való, ez bonyolodott kérdés, mely egyaránt nagy készütséget igényel egy Magyar-hon, mint Európa többi országai történelmében, világos áttekintést az állami jogtörténeti elméletek tömkelegében, és mindenképp felett elő-ítéletektől ment tárgylagosságot. Mi leend a válasz, nem tudjuk; de annyit tudunk, annyit bárkinek is ösztönyszerűen sugall historiai érzéke, s a mult és jelen összehasonlítása, hogy éles határvonal választja a régi s az új Magyarországot, társadalmát, politikáját és köz-jogát. —

S a mi oly élesen elválasztja, a mi oly áthidalhatlan örvényt nyit mult és jelen közt az talán egyetlen factorra vezethető vissza, melyet a 48-iki törvények pedig még tovább fejlesztettek. E tényező: a democratia. Szerzőnek, ki nálunk bizonyára behatóbban tanulmányozta Tocqueville, felesleges volna e tényező hatalmát demonstrálni. Gyakran hivatkozik a „l'ancien régime et la révolution”-ra; ha hozzá még visszagondol a „La Democratie en Amerique”-ben olvasottakra, eszébe ötlen amaz igazság is, hogy egy letűnt (lerombolt) kor-szak intézményei vagy legalább azok lényegének, irányainak átvételével, mégis mily megváltozott rendje áll be a dolgoknak, mi-helyt e mindenható, ez ellentállhatatlan hatalom szolgálatába szegődnek vagy kényszerítetnek.

S a magyar alkotmány akár mennyire felel vagy nem felel meg a német theoreti-kusok „rendi-arisztokrata” fogalmának, annyi áll, hogy a 48-iki törvények által felöltött democratia egy oly yálpontot leit, melyből két, határozottan megkülönböztethető út ágazik el. Egyik visszavezet az avita constitutio középkori, regényes tekervényeire; a másik ama széles, új módu országutra melyen

heros tisztelőtélre irt prologját mondta el általános tetszés között. Az első toásztot Both-mer elnök a német császárra mondá, kire — miként szóló magát kifejezte — nagyon is talál a büszke mondat: „benne minden iz egy király!” Erre ismét dal következett: „gaudeamus igitur”, beleszurván a végére a következő alkalmi strophát:

Imprimisque hodie
Vatem reverere,
Monumento honoratus
Sit a nobis celebratus
Evoé Schillere!

E szavaknál az egész közönség felállt s hangosan koccintá a poharakat össze. Kevés szünet után dr. Michelet tanár emelt szót, Schiller-ről mint bölcsészről és azon vélemény ellen beszélve, mintha talán a költészet a philosophia által vészélyeztetve lehetne. Schiller a mennyiben a Kantféle bölcsészlet ellenkezését törekedett megoldani, az új philosophia elő-hírnöke volt. Hadd csengjen hát a pohár a költészet és bölcsészlet harmoniájáért, miként az Schillerben föllelhető! Ezután egy joghatalmú az egyetem tanárait életé, mit dr. Beseler collégái nevében szépen megköszönve, a tanítók és tanulók legfőbb földi javáért: a hazáért, Németországért ivott. Dr. Maerker tanár minden egyetemi hallgató, de főleg a számos külföldiekért ürité poharát, mire egy amerikai felett. Hegedüs István a népek egyesüléséért mondá rövid de csinos toásztját. E közben a társalgás mind élénkebb lett, az elnök hasztalan követelte kardjával a silentiumot; hiában! a sör is megteszi a maga hatását. Mintegy éjjel utáni 2 órakor lett vége a kedélyes estélynek.

Deák Gerő.

most járunk, s melyről még nem tudjuk hova visz.

Csillag munkája e szempontokat nem igen veti fel, Lánzy Gyula.

Országgyűlés.

Lónyai Menyhért gr. miniszterelnök beszéde a képviselőház nov. 16-iki ülésén.

T. képviselőház! (Halljuk halljuk!) Miután a felsége az eddig viselt közös pénzügy-miniszeri állástól felmenteni és magyar miniszterelnöknek legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott, van szerencsém a felség által ujonnan megerősített miniszteriummal együtt magamat a t. háznak bemutatni. (Éljenek a jobboldalon), és mindazon fontos teendőkhöz, melyek hivatalos állásunknál fogva reánk néznek, szíves támogatásukat tisztelettel kikérni.

Midőn ezt teszem, mélyen érzem azon nagy felelősséget, melyet elvállaltam, a feladatok fontosságát, melyeknek megfelelni minden időmet és erőmet szentelni kívánom.

A parlamentarizmus élet természeténél fogva, midőn egy ujonnan kinevezett miniszterelnök és miniszterium magát a törvényhozásnak bemutatja, úgy hiszem kötelessége jelezni azon irányt, melyet követni kíván, és azon elveket, melyekhez ragaszkodni fog; azonban miután a jelenlegi miniszterek a felsége által megerősítették és változás csak annyiban történt, hogy azon férfi, ki történetünk ezen, annyira nevezetesen öt éve alatt fényes sikerrel vezette hazánk kormányát, a felség legmagasabb bizalma által a közös ügyek vezetésére hivatalos, és helyét én foglalom el, ki a kezdet nehez idején, a kiegyenlítés és az alkotmányos élet újabb megalapításának első korszakában közel harmadfél évig neki hi segédetárs és miniszteriumának egyik munkás tagja voltam, úgy vélem felesleges azon irányt vagy azon elveket fejtegetnem, melyek engem és társaimat vezetni fognak.

Közel öt évi tapasztalat fényesen igazolja, hogy azon irány üdvös sikert biztosító volt, melyet hazánk és pártunk legkitünőbb férfai kijelöltek, és az akkori képviselőház legjelesebbjeiből alkotott bizottság formulázott, mely iránt az előleges értekezések Andrássy gróf vezetése és az én csekély közreműködésem mellett még 1866-ban megkezdettük és az 1867. év első napjaiban az egész haza mély fájdalomra korán elhunyt báró Eötvös Józseffel együtt folytattunk, és mely a felelős miniszterium kinevezetése és a felség ünnepélyes megkoronázása után a törvényhozás által mint biztos alap a törvényekbe iktatott.

Ez azon alap, melyen tovább építve, kell ezentúl is kettőztetett munkássággal fejlesztenünk mindazon üdvös reformokat, melyek a magyar korona országai épségének megőrzésére, alkotmányos önállóságának biztosítására és nemzetünk szellemi és anyagi erejének növelésére vezetnek.

T. ház! Ezen iránynak leszünk mi, a felsége jelenlegi kormányának tagjai, ezentúl is hű és jenyedetlen munkásai (Éljenek a jobboldalon), hogy azonban ezen szándékunknak eleget is tehessünk, mindenek felett szükséges, hogy a ház többsége bennünket bizalmában részesítsen és nehez feladatunk teljesítésében hathatósan támogasson: nem személyeinkért, de azon ügyért, melyet szolgálunk (Felkiáltások a jobboldalon: Fogjuk is!) és szükséges, hogy ezen többség erős, együttartó és a jövő választások által is megerősített legyen (Hejesítés a jobboldalon. Balról felkiáltások: majd ha fagy! Vederemo!)

De legyen szabad reménylenünk, hogy azon tisztelt hazafiak is, kik velünk szemközt foglalnak helyet, a haza javát egyaránt szívükön hordva, a reform-kérdések megoldásánál velünk egyesülten közreműködni fognak.

Legyünk egyek a király iránti hűségben, a haza iránti szeretetben, a törvények iránti tiszteletben, hozzunk mielőbb böles törvényeket, melyek megszilárdítsák és biztosítsák Szent István koronáját, erősítsék az alkotmányt és erőt adjanak azon kormányzati rendszernek, melynek alapja: a fejedelemség bizalma és a nemzet többségének támogatása. (Éljenek éljenek a jobboldalon.)

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, nov. 18.

(s.) A pápa elhagyja Rómát, ez a legújabb és legpompásabb hír, mely az ós olasz városból már hetek óta az első. A „France“ egész komolyan állítja, hogy IX. Pius tudára adta a versaillesi kormányának abbéli szándokát, hogy Rómát el akarja hagyni s tartózkodási helyét francia területre fogja áttenni. A francia köztársaság elnöke, ki megkísérelte a pápát maradásra bírni, azon esetre, ha IX. Pius mégis elhagyná Rómát, felajánlotta a kath. egyház fejének Pau várkastélyát. Mint Rómából írják, a pápát távozási szándékában a római kolostoroknak az olasz kormány által történt elfoglalása erősítette meg.

A „Triester Ztg.“ a bécsi miniszterválasztásnak mikénti fogadásáról Rómában ezeket írja: „Beust visszalépése közbeszéd tárgya lön azon körökben, a hol sokat foglalkoznak a politikával s keveset a történelemmel. Ha már az osztrákra nézve is nehéz feladatná lön saját hona viszonyai felől tiszta tájékozottságot nyerni, képzelhető, mennyire szétágazó s zavart eszmék uralkodnak e tárgy körül Rómában. De félreismerhetlenül tűnik elő azon lehangoltság, melyet amaz államférfiu visszalépése okozott, ki Olaszországgal szemben ép oly következetes, mint barátságos politikát kezdett s vitt keresztül s kinek nevében, ugyszólván, egy elv látszik megtestesülni lenni. Mennyire nyert e nézet tért, azt bizonyítja azon részvét, mely távozását a kancellári hivatalból itt, mindkét ellenséges táborban kíséri. Míg ama hír a Vatikánban a kialvó reménylápának egy új felfolbanására adott alkalmat, addig a mérsékelt liberális párt körében türelmetlen kételkedés uralkodik.“

Beust gróf visszalépéséről s az osztrák belügyi válsággal még mind foglalkozik a külföldi s különösen az angol sajtó.

A Saturday Review angol heti lap viszázpillantást vet Beust gróf külügyminiszeri tevékenységére s ítéletét következőkben foglalja össze.

Beust gróf visszalépését Ausztriában általánosan a sajnálat és az aggály élénk érzelmeivel fogadták, melyek a megbuktatott miniszter érdemeiről a legjobb bizonyítékot nyújtják. Beust gróf elbocsátása azon díj, melyet a megvert Hohenwart ministerium hívei a vereség pillanatában kivívni tudtak, s valószínűleg sok van közöttük, kik cseh barátaik megbántását el fogják feledni azon kellemes gondolat felett, hogy sikerült nekik a császárt egy becsületes, böles és szabadelvű minister szolgálatától megrabolni. Különben nem valószínű, hogy Beust gróf bukásának okai épen úgy külmint belpolitikájában keresendők s azok állandó ellenségesége, kik benne a hazai államintézmények magrontóját látják, fokozódhatott, midőn azt találták, hogy nagyon kedvező szemmel néz azokra, kiket ő Ausztria határain túl gyűlölnék. Miután Franciaország megveretett s hatalmától megfosztott, Beust grótnak figyelmesen meg kelle vizsgálnia a helyzetet s azon következtetésre jutott, hogy reá nézve a legjobb, ha a szövetséget Német- és Oroszország közt szétörri s Berlinben barátok után néz. A császár elfogadta terveit s Bismarck herceg készséggel mutatkozott, hogy bizonyos pontig hozzájáruljon csatlakozik.

Ausztria e szerint a francia szövetséget a némettel cserélte föl. Noha ezen változás természetesen és észélyes volt, mégis azon pártnak, mely Beust gróffal különös ellenségesen állt szemben, ma épen nem volt tetszős. Barátságot jelentett az oly hatalom iránt, melyet minden képzelhető vallásos és politikai okokból Ausztria clericalis és feudális szövívői utáltak, kik egyáltalán elviselhetlennek tarták, hogy egy protestans és szász ember, Beust gróf Ausztriát Németország hatalmi szavának alávesse. Az egyetlen vigasz, mely Beustnak maradt, azon öndutad, hogy öt éven át a legjobbat, a mi általán történetét, itthon valamint a külföldön választott hazája jólétéért megtett s azon gondolat, hogy az ellenségek, kik ha bukásában diadalmaskodnak, ha akaratok megtörténnek, Ausztriát romlásba döntének.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, novemb. 18. 10 ó. 40 p. d. e.

Érkezett: nov. 18. 11 ó. 25 p. d. e.

Kellersperg missiójának meghiusultát a német lapok Andrássyra hárítják, holott neki ez ügyben inkább passzív szerepe volt. Andrássy ajánlotta a lengyelek kielégítését, a tartománygyűlések fel nem osztatását, s Kellersperg ezeket elfogadni vonakodván, a király megszakítá vele az alkudozásokat.

A bécsi lapok most hirdetik, hogy Goluchowszky, vagy Taaffe alatt reactionarius kormány alakulna. A mostani ideiglenes ministerium élete valószínűleg hosszabb idejű lesz. Andrássy gróf holnap fogadja a hivatalnoktestületet, azután a város építési törvénynek megtekintésére Pestre jön.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 18.

— Gróf Pálffy János Pozsonymegye főispánja 2000 frt alapítványt tett, melynek évi kamatja fele részben a modori tanító, fele részben a pozsonyi tanító állami képeződik egy-egy kitűnő növendékének ösztöndíjjal kiosztandó. E mellett a nemes gróf főispán ugyanezen alapítvány levélben kifejezte, miszerint főispáni fizetésének ezutáni részét is Pozsonymegye népnevelési céljaira fogja fordítani.

— Deák Ferencz jobban van, hanem a szobát még nem hagyhatja el; s így sem a klubban, sem az üléseken még meg nem jelenhet.

— Gróf Andrássynál szerdán, Schweinitz porosz követ, lord Bloomfield, marquis de Banville s Chridi effendi, a török követtség id. vezetője voltak szerencsét kívánni. Délben pedig ő és Beust résztvettek a Mihály orosz nagyherceg tiszteletére adott udvari ebéden, hol valamennyi Bécsben jelenlevő főherceg is megjelent. Este theaestély volt Novikoff orosz követnél, mely Andrássy kedvéért adatott, s hol szintén jelen volt. Andrássy már eddig is több külföldi neves diplomata üdvözlését fogadta, így Bismarck grófét levélben.

— Kovács Béla kegyesrendi tanár M.-Szigeten kilépett a szerzetből, egyuttal kijelentette a r. c. lelkésznek két tanu előtt, hogy a reformált hitfelekezethez tér át.

— A magyar protestáns reform-egylet választmánya nov. 14-én tartá első gyűlést Pesten. Elhatározta, hogy Farkas József és Kovács Albert szerkesztése mellett egy néplapot indít, s erre tetemes áldozatot szavazott meg, hogy évenként 2 frt előfizetési díjért adhassa. Végül kitűzött két pályakérdésre 900 frtot.

— „Dunanán apó és fia utazása“ ezen igen szép dallamu operette mulattatá tegnap a közönséget. Dunanan apót Szentgyörgyi jól adta, bár néhol túlzott. Patrokluszt Kassai szokott ritka ügyességgel személyesíté. Tympanon Szilágyi kezeiben volt, s az I. felvonásban remekelt, de midőn az öreg részontó Dunanan fiával együtt Párisba csalják s elhitegetik velők hogy Velenczében vannak, s ott Pamellát (Szilágyiné) úgy mutatják be, mint a keresett jegyet, s Leokádiát (Köröszinét) mint annak anyját, a „Cicerone“ szerepében nem elég élénkséget tanusított. A különben jó előadást a közönség tetszéssel fogadta. A cancant láttuk szöbben is táncolni, s bárha azt egészen nem pártoljuk, de ildomosan és szeliden adva, nem találjuk botránkoztatónak. A tegnapiiban azonban egyáltalában nem lehetett élvezetet találni, mivel igen közel áll a botrányhoz.

— Szathmáry Kornél a bábolnai aladalmi ménesbirtok igazgatóságához, a földmivelés-, ipar- s kereskedelmi m. kir. minister által, harmad osztályu gazdasági segédde neveztetett ki.

— Egy szénutezai lakós a napokban levelet kapott ablakában, azon felszólítással, hogy ha bizonyos idő alatt a kijelölt helyre 500 frttal terhelt levelet ki nem tesz, nem csak felgyújtják, hanem meg is gyilkolják. A megijedt polgár egy levelet el is vitt az illető helyre, s a közelben maghuzódott, hogy lesse meg az érte jövő bátor férfit. Várakozása azonban hasztalan volt, mert a levélért nem jött senki. Midőn hazatért, három kutyáját az udvaron megégetve találta, s most már ijedelme tetőpontra hágott, erősen híven, hogy gonosz emberek csakugyan elvesztésére törnek.

— N. Kőcsi Károly tanárnak 80 fából álló kitűnő szőlő-ültetvénye a kolozsvári ref. tanoda birtokába menvén át, ezen ültetvényből több százra menő szőlővessző, darabja 2 kral számítva, eladó. Szintén 24 drb 5—6 éves szabályszerű metszéssel termése elkészített lóboralaku körtvefa található, darabja 2 o. é. frtba számítva. Megrendeléseket elfogad Nagy Ferencz tanár.

— Özv. Kőcsi Károlyné, ki már 16 éve foglalkozik zongoranitással, megváltozott életviszonyai következtében az eddiginél több időt tordíthat a leckeadásra s kész akár saját szállásán, akár a tanuló lakásán zongora-órát adására. Ajánljuk az érdekeltek figyelmébe e kettősen jó alkalmat.

— Az új miniszterelnököt a „Ref.“ következőleg jellemzi: Lónayról csakugyan leghelyesebb fogalmat alkothatunk, ha valami merész tábornoknak képzeljük a cselekvési modorban. Nem hiszem, hogy Bem tábornok utazásai végérejárhatlanabbak lettek volna, mint a békés idők Lónay-jaéi. Mozgékonyaságban egy Bem ő, hatványozva a vasuti közlekedés gyorsvonatai által. Két három nap alatt a monarchia egyik széléről a másikig rohan. Mindennütt gyakorlati fontos célból, nagy földadatok megoldására. Bécsből megérkezett estve, hogy másnap a hitelintézet gyűlésén elnököljön; ülés előtt aláírt vagy ötszáz darab okmányt, ülés után mindjárt utban volt Békés- vagy Hunyadmegyébe. Harmadnap Bécsben. És utazása alatt a vaggonban olvassa és intézi el a hivatalos iratok legnagyobb részét. Mikor alszik ez az ember, nem lehet tudni. Jaj annak, a ki titkára. Ha száz titkára volna, egynek sem lenne nyugta, sem éjjel, sem nappal.

— Az erdélyi vasút építési munkálatai állása. A n.-várad-kolozsvári vonalon csakis javítási munkálatok vannak folyamatban. A kolozsvár-tordai 10 mrtfd hosszú vonalon, melynek bevezetési határideje 1872. oct. 1-je, a munkálatok kezdetüket vették. A kfehervármvásárhelyi 14 mrtfd hosszú vonal elkészült, s a még szükséges munkát kettőzött erővel teljesítik. A tövis-segesvári 13 1/2 mrtfd vonal

a bevezetéshez közel áll. A kapus-szebeni 6 mrtfd hosszú vonal részben elkészült. A segessvár-brassai 19 mrtfd hosszú vonalon, mely 1872. oct. 1-re kell hogy elkészüljön, a munka foly. A vasútépítési munka előhaladás tehát kedvezőnek mondható. Ezen kívül tervben van még a szathmár-kolozsvári, és m.-vásárhely-brassói vonal. Első a nagy Szamos mellett Deézsig, azután a kis Szamos mellett Kolozsvárig; utóbbi a Maros mellett Sz.-Régenen át Gy.-Szt.-Miklósig, azután az Olt folyó mellett Cs.-Szereda, S. Szent-Györgyön át Brassóig. A „Herm. Ztg.“ szükségesnek tartana még egy mellékvonalat Déstől Beszterczéig, és egy összekötő vonalt Szamosújvártól a Mezőségen át M.-Vásárhelyig, mert csak akkor lenne az erdélyi vasúthálózat az ország belsejében némileg kiegészítve. Még nyerne is valamit Erdély, ha a szomszéd fejedelemségekkel a vasúti összeköttetések létre jönnek.

— Párisban dr. Bernier villanyos szikrákat használ az orr vörösítésének elűzésére. E kellemetlen színtől nem rég egy előkelő hölgy orrát menté meg, s mint a francia lapok írják, közelebb körutat tesz, hogy találmányát máshol is értékesítse azoknál, kik Bachus ol-tárán kelletlenül többet áldoztak.

— Két hóortos színész: Silly és Schneider k. a. a párisi Varieté színházból, pisztoly párbajt vívtak. A párbaj távolság tíz lépésnyi volt, s az első lövés Silly kisasszonyát Bátoran lőtte, s a golyó talált is egy fajt tyukot a járdin d' acclimatisation bokrai közt. Schneider k. a. erre a levegőben süttető ki pisztolyát, s a kegyetlen párbaj azzal ért véget, hogy lakomát tartottak, melyben az elesett fajdyuk is szerepelt.

— Horti baritonista a napokban érkezik meg vendégzerepekre eshetőleg szerződés végett. Mint halljuk több új darabok kerülnek közelebről színre, ilyenek: „Strike“, Balázs S.-tól és Szigligetitől; „Toldy“ Szigetitől. Továbbá „Takarodó után“ és „Dunois lovag“ operettek.

— Schuller Libloy n.-szebeni jogakadémiai tanárnak ily című munkája került ki sajtó alól: „Protestans egyházi jog, különösen az erdélyi ágostai hitvallásuké.“ A mű, mely az erdélyrészi ref. egyház legújabb szervekedési mozanatait is méltatja, Dr. Deutsch, b. Bedeus József és Rannicher Jakabnak van ajánlva. Ára 2 f. 50 kr.

— A „Nemere“ szerkesztője Kenyeres Adolf, mint azon lapban olvassuk, a szerkesztéstől visszalép, miután államügyészszé neveztetett ki. A leendő szerkesztőről még nincs tudomásunk, de a lap továbbra is fenn fog állni. minek őszintén örvendünk.

Üzlet. A deézi piac árai november 7. 1 ausz. mérő tisztabuza 6 ft — kr. rozs 4 ft — k. elegybuza 5 ft 40 k. zab 1 ft 30 kr. Széna 2 ft 50 k. Egy 61 fa 36 hüv. hosszú 10 frt — kr. Marhahus fontja 16 kr. Konyhaliszt 9 kr. Borsó mérője — ft 24 kr., lencse — fr 18 kr, paszuly — ft 14 kr.

A maros-vásárhelyi piac árai nov. 9-én. alsó ausz. mérője. Tisztabuza 6 ft. 10 kr. Rozs 4 ft 40 kr. Elegybuza 4 ft 40 kr. Zab 1 ft 84 kr. Széna kötve 2 ft 20 kr. Egy 61 fa 36 hüv. hosszú 17 ft — kr. Egy font faggyugyertya 40 k. Marhahus fontja 18 kr. Konyhaliszt 10 ft — kr. Lencse kupája 18 kr. Paszuly kupája 14 kr. Burgonya, mérője 1 fr 25 kr. Disznózsir fontja 65 kr.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Nyilttér*)

Idegenek névjegyzéke

a Biasini szállodájában Kolozsvárt, Novemb. 16.

Mikó Mihály, főkirálybíró, Maros-Vásárhelyről. Timbus József, kereskedő, Tordáról. Biluska Gergely, kereskedő, Tordáról. Kubicek István, vendégfogó, Tordáról. Erlich József, önkéntes, Pestről. Dobai János, birtokos, B.-Hunyadról. Holtzer Vilmosné, B. Hunyadról. Ruma József, birtokos, Majládól. Kendefy István, birtokos, Méhesről. Gyulai Sándor birtokos, B.-Hunyadról. Torma Károly, főispán, Déésről. Torma István, törvényszéki elnök, Déésről. Csizsér János, birtokos Déésről. Marczellin Sohár, gőzmalom tulajdonos, Betlanból. Bodoni Gergely, hivatalnok, Magyarosról. Báró Léderer Bertalan, huszár ezredes, Pestről. Welinger János, birtokos, Pestről. Fekete Lukács, postamester Egresről. Czecz József, birtokos, Pestről. Haltrich Károly, birtokos, M.-Vásárhelyről. Lengyel Ádám, honvéd százados, Tordáról. Benedek Mór, birtokos. Szurdokról. Tomcsik József, gyógyszerész, M.-Ludasról. Kaufmann Jakab, kereskedő, M.-Vásárhelyről. Krisz József, szemlész, M.-Ludasról.

*) E rovat alatt közöltékért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

Figyelemre méltó.

(4-20)

görcs elleni óv-balsam

(363) Orvosi tekintélyek elismervényei és száz meg száz bizonyítvány magánosoktól tanúsítják a jeles hatást emésztéshány-, gyomorgyengeség-, gyomorgörcs-, puffadás-, hányásinger-, gyomorsiklás- és cholérine-bajokban.

E balsam ezen felül legbiztosabb szer **VALTÓLÁZBAN**. Egy ölemezés, pecsételt és 3 nyelven használati utasítás-ú ellátott eredeti üveg ára 1 ft 50, fél üvegé 80 kr.

Dr. Miller mohnövény-nedve.

Meglehető hatású hurut-, gége- és légcsőgyulladás, nyálkasság, idült köhögés, régi rekedtség, heveny- és idült tüdőgyulladás, vérhányás és mellszorulásban. Ezen mohnövény-nedv eredeti tégelyekben van, Nro. I. meglett emberek, és Nro. II. 4-5 éves gyermekek számára.

Egy eredeti üvegtégely ára használati utasítással együtt 50 kr.

Beküldetett.

Legyen szives egy tuczet tégelyt mohnövény-nedvvel utányét mellett küldeni. Eger, június 20-án 1871

BYDESKÜTY AMALIA, az angol kisasszonyok zárdája főnöknője.

Szerműhely és fő-székiüldési raktár Szentlélekutca 105 szám Brassóban.

Kolozsvártt valódi minőségben egyedül kapható dr. Hintz György és Binder K. gyógyszerárakban, valamint Besztercén: Kelp F. és társánál; Szászvárosban: Specht I. gyógyszeráránál; Csik-Szeredán: Winkler F.-nél; Décsen: Szathmári K.-nál; Fogarásban: Steinberg A. gyógyszeráránál; Gy.-Szt.-Miklóson: Fröhlich E. gyógyszeráránál; Hosszafaluban: Jekelius A. gyógyszeráránál; Gyulafehérváron: Boos K.-nál; K.-Vásárhelyen: Lukács F.-nél; Brassóban: Jekelius F., Duschóin I., Kugler F. gyógyszeráraknál; Földvárt: Folberth F. gyógyszeráránál; Medgyesen: Hintz A. gyógyszeráránál; Szászsebesen: Weissörtl G. A.-nál; Nagy-Enyeden: Horváth F.-nél; Kőhalomban: Szentpéteri I.-nél; Kosnyón: Römer A.-nál; Segesvárt: Teutsch J. B.-nél; Seps-Szt.-Györgyön: Futak és társánál.

Megjelent és Demjén László

könyvkereskedésében Kolozsvártt és általa minden könyvárusnál kapható:

Kolozsvár története.

Első kötet.

Oklevéltárral. (I.) Ős- és középkor. (513 Kr. e. — 1540. Kr. u.) Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

381

Ára 10 frt.

1-6

Minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartjuk, csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni és benne buvátkodni, s a folytatását minden áron megszerzi magának.

MOLL A. SEIDLITZ-PORA.

Központi szállítási rakhely a „Golyához” címzett gyógyszerár Bécseben.

Óvás: Tapasztalván, hogy az enyémnek szóról szóra után-nyomott, sőt a közönség ámitása végett hamisított név-aláírással ellátott használati utasítványokkal árutatnak Seidlitz-porok, s e végett a ki-alak hasonlóságánál fogva saját gyártmányommal könnyen felcserélhetetnek, ezen hamisítványok vásárlásától azon megjegyzéssel óvok mindenképpen, miszerint: „az általam készített Seidlitz-por minden katulyája hasonló készítményektől megkülönböztetésül saját védjeggyel és aláírással van ellátva.

Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 1 frt. Használati utasítás minden nyelven. E porok rendkívül s a legelterjedtebb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi szerek között tagadatlanul az első helyet foglalják el; mint azt sok ezer a császári birodalom minden részeiből kezeinkhez küldött hálá-iratok a legreálisabban tanúsítják, hogy e porok rögzített szorulásoknál, emésztéshány-, gyomorgörcs-, továbbá görcs-, vese- és ideges bajokban, szívdobogásnál, idegesség okozta fájások, vértelenség, eszűs fejfájásnál, végül hysteriára, bűkőrra és huzamos hányásra hajlamlál a legjobb sikerrel alkalmazhatók, s a legártóbb gyógyhatást eredményezték.

Valódi minőségben kapható:

Kolozsvártt: Binder K., Wolff J., dr. Hintz György és Engel J. gyógyszerárakban és Karvazy József kereskedésében.

Décsen: Krémer Samu.
Dyán: Lengyel Gergely, gyógyszerár.
Besztercén: Szongott György.
Brassóban: Jekelius Nándor, gy. Schneider F., Eremias Döme.

Maros-Vásárhelyen: Bucher M.
N.-Szebenben: Müller K. gyógyszerár, Sill Mihály.
Kőhalmon: Nagelschmid öv.

Krassóban: Bártok Sándor.
M.-Ujvárt: Ujváry Sándor gyógyszerár.
N.-Váradon: Janky Antal, Kiss Samu.
Segesvárt: Teutsch J. B.
Szászsebes: Binder F., gyógyszerár.
Szászváros: Specht Gusztáv, gyógyszerár.
Szerdahelyen: Schimert F., gyógyszerár.
Zilahon: Harmath S. F.

A fennebbi cézeknél létezik még ezen kívül:

A norvégiai Bergen városból való legtisztább és leghatályosabb

valódi Dorsch-halmájzsir-olaj.

Ára egy üvegnek 1 frt.

Minn üveg, más halmájzsir-olaj-fajtól leendő megkülönböztetés végett védjeggyel van ellátva. A valódi Dorsch-halmájzsir-olaj mell és tüdő-bajoknál, scrophulus és rachitis betegségeiben legjobb gyógyhatású al van; meggyógyítja a legelidültebb köszvény-, és csúzbajokat, valamint az időségi bőrkütegetek. Ezen legtisztább és leghatályosabb halmájzsir-olaj faj a Dorsch-halaknak leggonoszabb egybegyűjtése és iváogatása által nyeretik, és általában semmi vegytani kezelés alá nem vonatik, hanem a bepecsételt eredeti üvegekben lévő folyadék épen és ugyanazon állapotban van, mint az közvetlenül a természet által nyújtott.

MOLL A., gyógyszerész és vegyész Bécseben.

(380)

(1-2)

Árverési hirdetés.

A m.-valkói koresmároltatási jog jövő 1872. év január 1-től kezdve 3 egymást követő évre közárverés útján haszonbérbe máshoz egy órányira fekvő **Pata** hely-fog adatni. Az árverés folyó **nov. hó** seregében egy tagosított, minden szükséges **24-én d. u. 3 órakor** fog meg-gazdasági épületekkel ellátott jó állapot-tartatni B.-Hunyadon a város házánál, ban levő jószág eladó. Értekezhetni Kolozsvártt bel-hidut-tesítettnek. Kolozsvártt, nov. 17-én, 1871. czában 293 sz. alatt lakó tulajdonossal. **GYARMATHY MIKLÓS,** ügyvéd Rueska Jánossal. alinspector.

(379)

(1-3)

Eladó jószág.

Kolozsvár közelében, a vasuti állomás évre közárverés útján haszonbérbe máshoz egy órányira fekvő **Pata** hely-fog adatni. Az árverés folyó **nov. hó** seregében egy tagosított, minden szükséges **24-én d. u. 3 órakor** fog meg-gazdasági épületekkel ellátott jó állapot-tartatni B.-Hunyadon a város házánál, ban levő jószág eladó. Értekezhetni Kolozsvártt bel-hidut-tesítettnek. Kolozsvártt, nov. 17-én, 1871. czában 293 sz. alatt lakó tulajdonossal. **GYARMATHY MIKLÓS,** ügyvéd Rueska Jánossal. alinspector.

A Hol-féle Maláta-készítmények gyógyhatása

mell- és torokbetegségeiben, általános gyöngeségben sat. több mint 100 ezer hál- és elősmerés nyilatkozat által be van bizonyítva

HOFF JANOS udvari szállító központi irodájának, Bécsben 11 Kärtnerring 11.

Belluno (Velencei-vidék) 1871. aug. 3. Ez évben is általános testi gyöngeségtől kinoztatva, melynek majdnem teljes elhárítására ön maláta-kivonatának használatát oly nagy szolgálatot tén (a beteg ugyanezen évszakban korábbi években szintén szállított maláta-kivonatot) kérem küldjön ismét 28 üveggel, melynek árrát idecsatolom **Nina de Betta**.

Kernia, márcz. 17. 1871. Mellbeli köhögésem öröndetes hatá yos enyhülése (mely 1869 és 1871-ben keményen kinzott), melyet csak is én jöhírű Maláta-kivonat sörének és Maláta-cukorkáinak használatából származtatok, kötelezőségemmel teszi, legmélyebb köszönetem kimondását; nem fogok késni a jövőtő gyógyszer” más szenvedőknek is ajánlani. (Következik a megrendelés.)

(347) (4-*) **Görkau**, 1871. sept. 17. Múltán készítem végfele jár, főkérem önt küldjön ismét 5 font-ot oly gyógyszer-jellegű Maláta-csokoládéból.

Szászváros, 1871. június 3. Nem mulaszthatom el, hogy poralaku maláta-csokoládja kitűnő tulajdonságait, mint a csecsemők kiváló táplálékát, föl ne dicsérjem s kérem sat.

Schwarzenbach, 1871. febr. 6. Kérem küldjön ismét 6 üveg maláta-kivonat egészség-sört és maláta-mellcukorkákat. El nem hallgathatom valódi bámulatomat maláta készítmény-inek csodaszerű hatása fölött, mert már az első használat után nyugodtabban aludtam, köhögésem csillapult s a nyálka könnyen vált föl. Minden mellbetegnek csak azt javallhatom, hogy szerezzé meg ön készítményeit, mert azok által visszanyerheti egészségét és s.k. éven át örülhet életének.

Óvás: hamisítás és utánzás ellenében.

Valódi maláta készítményeim minden etiquettején ott áll e név-vonás

Johann Hoff.

Valódi **HOFF-féle** Maláta készítmények egyedüli árudája **Kolozsvártt** Karvazy Gyula, Fehérvártt Csiki Kristóf, Segesvártt Teutsch J. B. Décsen Krémer Samuél, Gyergyó-Szt.-Miklóson Lázár özvegye és fainál.

KÖLCSÖNKÖNYVTÁR.

Alóírt tiszte ettel tudatom a n. érd. közönséggel, hogy

kölcs önkönyvtáramat

az eddigi helyiségből ugyan csak azon épület udvarában, külön e célra berendezett helyiségbe helyeztem át.

Kölcsönkönyvtáramat,

mely a magyar-, német- és franczia-irodalmat a legújabb s legkedveltebb regényeknek, most már több mint tizezer kötetével képviseli, s a legújabbakkal folyton szaporittatik, ajánlom továbbra is a n. érd. közönség becses figyelmébe, s reményem van olvasóim igényeinek mindenkor megfelellhetni.

Az előfizetési árak következők:

	1 hónapra		1/2 évre		Biztosíték.
	frt.	kr.	frt.	kr.	
1 kötet kivételével	—	60	3 frt.	5 frt.	1 frt.
2 kötet	1	—	5 frt.	7 frt.	2 frt.
5 kötet	1	50	7 frt.	10 frt.	5 frt.
10 kötet	2	—	10 frt.	16 frt.	10 frt.

A könyvek az ünnep- és vasarnapok kivételével naponként 8-tól 1 és 3-tól 7 óráig kicserélhetők. A legújabb könyvek nyomtatott jegyzékével a történet változások miatt még nem szolgálhatok, de az írott névjegyzék kölcsönkönyvtárban megtekinthető.

Egész tisztelettel: **STEIN JÁNOS.**

Kolozsvártt gr. Teleki Domokos-ház udvarában.

(53)

(42-*)

Megvásárol mindennemű m. és osztr. állampapirt, sorsjegyet, arany, ezüst pénzneemet, és leszámítol (escomptírt) MINDENFÉLE nyereményeket.

HUTFLESZ KÁROLY
Kolozsvártt.

Ajánlja dúsan ellátott FÜSZER-TÁRÁT, gőzliszteit; valamint kitűnő minőségű faggyu gyertya- és szappan-gyártmányait.

AJANLAT A MÜVELT KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA!

BÁNYAY KÁROLY

a jelenkor igényeinek megfelelőleg újból rendezett nagyszerűleg ki-állított

DISZMUKERESKEDÉSÉBEN

A. LEVÉLLEHÉZ

Belmonostorucozai saját házában

Kolozsvártt

FELTÜNŐ JUTÁNYOS ÁRBAN

TALÁLTATNAK

MINDENFÉLE PAPIROK,

ÍRÓ- ÉS RAJZ-ESZKÖZÖK,

a legjobb tenták, pennák, pecsét-
viaszok, a legszebb közzöntje-
gyek, levélpapírok, Couverték, Al-
bumok, üzleti, háztartási és jegy-
zőkönyvek,

**DÍSZMŰ AJÁNDÉK-
CZIKKEK**

a legheiresebb gyárakból:

Nürnbergi áruk, chinaezüst

alpacka és pakfong szerek

kanalok, asztali- és zsebké-
sek, ollók, fésűk, kefék sat

PORCELLAN-

és

ÜVEG-NEMŰK

PETROLEUM- ÉS OLAJ-

LÁMPÁK DITMAR GYÁ-

RÁBOL,

MINDENMŰ DOHÁNYZÓ ES UTI

KELLÉKEK,

nagy választásban

GYERMEKJÁTÉKOK

valamint külföldi, úgy saját

gyártmányú, a londoni világi

állításon kitüntettet

LEGFINOMABB

ILLATSZERKEK

dús választékban s mindég friss mi

nőségben vannak,

és az ottan lévő gyári fő-
raktárban

A KITÜNTETETT

GÖRGÉNYI PAPIROK

Valóságos gyári áron

adattak.

Óvás u 11. Saját gyártmá-
nyai ezen törvényes véd-

bélyeggel vannak jegyezve

(278)